

Lutsiak V., Furman I. Methodology of competitive innovations development by the food industry enterprise

The objectives of this paper are to substantiate the methodological approach to the innovations development in the production & trading enterprise and to present the results of its practical implementation at the food industry enterprises with the possible suggestion of strategic development directions. As a result of the research the methodological approach for developing competitive innovations was proposed. On the basis of the given principles the development of competitive innovations by the food industry enterprise were considered. The process of innovations development was harmonized with characteristics of the state of production & trading enterprise. Equipment assortment for the walnuts products production was developed as a practical result of the described approach. The received results of the partner-entrepreneurs and partner enterprises activity allows to raise the question of new oil and fat industry sub-sector organization.

Keywords: Production & Trading Enterprise; Marketing; Methodology; Innovation; Theory of Constraints; Management; Projecting.

Стаття надійшла до редколегії 23.11.18

УДК 338.43

ВАЛЕРІЙ ГОРЛАЧУК

*заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами
Чорноморського національного університету імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна*

E-mail: alina.gorgots@ukr.net

**РЕАЛЬНИЙ ШЛЯХ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

В статті обґрунтовується, що земельна реформа в Україні стала головною руйнівною причиною зниження життєвого рівня людей, зруйнування, колись потужного, агропромислового комплексу і всієї інфраструктури на селі.

Особлива увага приділена розвитку кооперативних сільськогосподарських підприємств на засадах спільної часткової власності на землю, які є найбільш досконалою формою організації виробництва і праці.

Вказується на великий злочин перекачування грошових коштів, отриманих від господарської діяльності на землі, в офшорні зони. Тільки безвибіркова кримінальна відповідальність за порушення цієї вимоги дозволить запобігти цьому та наповнити український бюджет, в результаті чого будуть створені умови для інвестицій їх суб'єктами господарювання на землі під відсотки на рівні європейських. Розглянуто питання диверсифікації господарських виробничих структур, які визначають початок нової ери фундаментальних змін на селі.

Ключові слова: аграрне виробництво, сільськогосподарське землекористування, оренда, ринок земель, мораторій, земельна рента.

Основним ключовим напрямом прогресивних змін в аграрному секторі економіки – це досягнення сталого розвитку сільськогосподарського землекористування, збереження і примноження ресурсного потенціалу сільських територій, в умовах посилення інтеграційних процесів і загострення конкурентної боротьби на внутрішньому і світовому ринках.

Ясна річ, що у розв'язанні цієї проблеми вирішальну роль повинна б була відіграти

земельна реформа, розпочата 15 березня 1991 року, яка проголосила права володіння, користування і розпорядження землею. Влада переконувала, що економічний зміст реформи полягає у всебічному розвитку сільських територій, підтримці дрібних і середніх сільськогосподарських товаровиробників, активізації участі селян в економічному і соціальному житті села, що забезпечить зростання добробуту кожної сільської сім'ї.

Теоретичні питання розвитку сільськогосподарського землекористування та сільських територій в цілому досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені: С. Волков, Д. Добряк, Е. Колтунов, Л. Новаковський, С. Носов, П. Саблук, А. Сохнич, А. Третяк, які заклали підвалини процесу розвитку земельних відносин та управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки.

Пізніше за розгляд цієї проблеми взяли такі науковці, як Д. Бабміндра, І. Бистряков, В. Будзяк, О. Дорош, П. Казьмір, А. Мартин, М. Ступень та ін.

Разом з тим, не було запропоновано єдино правильної позиції в контексті інноваційного розвитку сільських територій, розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського землекористування. В їх дослідженнях простежується догодження настрою більшості, державним чиновникам, функціональна грамотність яких нижче плінтуса. У великій мірі «наукові» статті багатьох вчених і практиків є лише продукуванням текстів.

Тому метою статті є дослідження проблем формування і реалізації інноваційної моделі розвитку сільських територій, в тому числі сільськогосподарського землекористування в умовах євроінтеграції і надання практичних рекомендацій щодо управління цим процесом.

Дана стаття доповнює розвиток думки, викладеної у попередніх наших публікаціях, як крик душі науковця щодо «гвалтування» землі, як основного багатства нації, головного засобу виробництва у сільському господарстві.

Чи такої земельної реформи ми хотіли, коли проголошували Постанови, Закони та Укази Президента, пов'язані із реформуванням земельних відносин та управління земельними ресурсами? Щоб Україна з її геополітичним розміщенням, сприятливим кліматом, наявністю майже 75% сільськогосподарських угідь, розміщених на родючих чорноземах, яка до реформи була за крок до світового лідерства, нині стала аутсайдером в соціальному та економічному розвитку. Нині Україна за міжнародними рейтингами знаходиться в десятці найбідніших країн світу. Станом на кінець 2018 року ВВП України з 90-х

років зменшився майже на 50%. Не випадково 60% людей живуть за межею бідності, позбавлено можливості працевлаштування на селі, чим створено підґрунтя кризових потрясінь та збільшення диференціації соціального стану людей.

Земельна антилюдська, корупційно-орієнтована реформа методично знищила село. Це завуальована система знищення сільського населення, потурання людської гідності селян.

Паювання земель є не що інше, як шахрайство, мародерство, національне рейдерство, орієнтоване на заволодіння олігархами і державними чиновниками власністю українського народу – землею з її багатющими цінними природними властивостями, тоді як на рідній землі люди вимирають, а влада лише лукавить, що дбає про народ, надає, так звані, субсидії для бідних, одночасно піднімаючи тарифи на комунальні послуги (газ, тепло та ін.).

У контексті вищенаведеного зазначимо, що «новаторські економічні дії» уряду України нічого іншого розумнішого не можуть запропонувати, як зняття мораторію, тобто надання дозволу на купівлю-продажу земельних паїв як найгіршу комбінацію розв'язання земельного питання, в результаті чого сільські території ще більш стануть відкритими для великих компаній, що призведе до цілої низки деструктивних для землі та економіки явищ, а саме, монополізації ринків сільськогосподарської продукції, узурпації економічної влади, різкого контрасту у рівнях доходів, ліквідації конкуренції, формуванні штучного дефіциту сільськогосподарської продукції та ін. Зняття мораторію є інструментом в руках олігархів для досягнення ними стратегічної мети – отримання надприбутків, що суперечить ідеології зростанню малого і середнього бізнесу. Цим самим чиновники вбили віру людей у справедливість і державу, позбавили майбутнього.

У цьому контексті зняття мораторію, не мають нічого спільного із збалансованим економічним та соціальним розвитком сільських територій, добробуту селян та держави в цілому, а тим більше не стають поштовхом для забезпечення належної ефективності сільськогосподарського виробництва. Обравши шлях

розвитку аграрного сектора економіки за такою схемою українська орна земля, одна із найкращих у світі, буде розтерзана світовими корпораціями, ставши частиною їхнього бізнесу. Варіант розв'язання соціальних проблем на селі, у цьому випадку є програшною справою і негативні тенденції будуть лише збільшуватись.

І ось селянам в наказному насильницькому порядку, всупереч суспільної злагоди, держава нав'язує ще одну, чергову реформу – реформу самоврядування, яка передбачає створення об'єднаних територіальних громад, завдяки об'єднанню, так званих, малих територіальних громад (територій сільрад), які наче б то гальмують стрімке економічне зростання сільських територій і сільськогосподарського землекористування.

Але модель формування об'єднаних територіальних громад, яка є алгоритмом практичних дій Уряду України не відповідає запитам людей. Вона нашоується на шалений опір селян, які ще пам'ятають, скільки шкоди завдало у 60-70-х роках минулого століття питання формування перспективних і неперспективних населених пунктів. Звичайно, сьогодні центральні органи влади намагаються пояснити факт створення об'єднаних територіальних громад як можливість зекономити гроші на утриманні бюрократичного апарату, завдяки об'єднанню окремо взятих сільських рад. Але фактичні реалії засвідчують протилежне: за словами голови Закарпатської облдержадміністрації об'єднані територіальні громади, що включають по декілька сіл створили бюрократичні апарати за чисельністю вдвічі більші за апарати райдержадміністрацій. І сьогодні це знову повторюється. Ця теорія не тільки помилкова, але й шкідлива, оскільки вона веде до катастрофічних наслідків – фізичне вимирання селян, втрата національної автентичності, втрати соціальної інфраструктури на селі, зниження стандартів якості життя на сільських територіях та інших негараздів.

Звідси очевидним є, що така псевдореформа селянам користі не принесе, принаймні в умовах інфікованого корупцією українського суспільства, офшоризації, коли 70% економіки належить олігархам.

Але ОТГ, створення яких нашоується на шалений опір селян, особливо вигідні першим особам влади і приближеним до них особам. Чому? Ось чому.

Наближаються нові президентські та парламентські вибори. Вже перепробувані всі гасла представниками пропрезидентських політичних сил, Президента, Прем'єр-міністра та ін. і нового сказати нічого, щоб заволодіти серцями електорату. Тому висунута ними ідея щодо об'єднання всіх сільських рад в ОТГ є останнім шансом взяти реванш у виборчих перегонах. ОТГ, як найбрудніша акція, – це не економічний механізм відродження економіки сільських територій, а інструмент входження до Верховної ради України, обіймання посади Президента України та ін. Тут більше політики, ніж економіки та здорового глузду.

Оцінюючи стан соціально-економічного розвитку сільських територій можна впевнено сказати, що ОТГ закріплять монополію на землю земельних магнатів, що є найбільшим злом для більшості людей, національної економіки та сільських територій, в цілому. Відзначимо, що вже з 1 січня 2018 року поспішно спеціально знижено нормативну грошову оцінку орних земель на 3,4 тис. грн/га (з 30,9 до 27,5 тис грн/га) з метою зниження податків на землю та розмірів орендної плати, через що держава вже не дораховується десятків мільярдів гривень. В результаті такої монополізації гроші осядуть в кишенях, як вже згадувалось, не більше десятка осіб.

Тому було б надто великою помилкою не бачити того, що влада намагається обманути українського селянина заради власних політичних амбіцій, які варто було б трансформувати в економічні результати.

Олігархічна влада ніколи не піклувалася і не буде піклуватись про добробут людей, їх захищеність. І якщо ми «купимось» на дешеві обіцянки нинішньої влади щодо важливості новостворених ОТГ, ми не зможемо претендувати на подальший розвиток сільських територій – соціальну справедливість та економічну ефективність, оскільки влада прийшла і пішла, а руйнація сільських територій залишиться назавжди.

Але Україна має реальний шанс позитивних зрушень і початком цього є організація

використання земельних паїв у складі сільськогосподарських кооперативів і фермерських господарств.

Акцентуємо увагу, що кооперативна організація селян, які добровільно об'єдналися для спільного ведення великого сільськогосподарського виробництва і колективної праці, особливо в умовах децентралізації влади, більш ніж будь-яка господарська структура, здатні забезпечувати виконання прямих економічних, соціальних, демографічних, політичних та інших завдань, забезпечувати високий рівень конкуренції, що відповідає задоволенню потреб споживачів, і є останнім шансом виведення економіки на рівень високорозвинених економік Європи і світу. Кооперативна форма господарювання являє собою бездоганну організацію виробництва на селі, демонструючи високий рівень соціальних стандартів праці, побуту і відпочинку.

Таким чином, політична доктрина влади повинна була бути орієнтована на розвиток системи цінностей кооперативного способу виробництва як найбільш оптимальний варіант в умовах децентралізації влади та об'єднання адміністративно-територіальних одиниць на засадах приватної власності на землю і майно з конкретним набором ресурсів для досягнення поставлених цілей, не допустивши хаосу на території, зумовленого розпаюванням сільськогосподарських угідь, їх кількізації та ін.

Це буде символізувати початок реальних позитивних змін на селі і в сільськогосподарському землекористуванні, зокрема.

Відзначимо, що сучасний період розвитку земельних відносин на селі здатний буде задовольнити інтереси селян і всього суспільства, лише за умови гібридної моделі гармонійного поєднання економіки різних сфер діяльності на селі, які підсилюються одна одною, створюючи синергійний ефект. Така модель господарської діяльності близької до оптимальної, що гарантуватиме реальні можливості економічного розвитку села можна орієнтовно представити у вигляді таких багатогалузевих кооперативів із сприяння розвитку:

- рослинництва і тваринництва;
- переробки сільськогосподарської продукції;

- рибництва та бджільництва;
- будівельної діяльності;
- меліоративної діяльності;
- промисловості;
- народних промислів;
- торгівлі і послуг;
- рекреаційної, оздоровчої і природоохоронної діяльності;
- автоперевезення;
- житлового і дачного будівництва;
- поліції;
- медичних закладів;
- інших видів діяльності (збір горіхів, ягід, грибів, виробництво вин та соку тощо).

Тут мова йде про те, що формуючою силою української економічної системи є виробництво сільськогосподарської та іншої продукції, товарів і надання послуг, організація переробки власної сировини і відповідно її збут за принципом замкненого циклу: виробництво сировини – переробка сировини – збут готової продукції – розподіл результатів (грошових потоків) від збуту продукції. В основі визначення обсягів виробництва продукції є маркетинг, який дає відповідь на можливості ринку тієї чи іншої продукції чи послуг, можливості природних ресурсів (земля, вода та ін.), трудових та фінансових ресурсів, якості виробленого продукту та ін.

Ці та інші види діяльності на фоні кооперативного способу господарювання на землі, у рамках сільських територій є ключовою умовою і потужним джерелом економічної стабільності, покращення стандартів якості життя людей на селі, створення великої кількості додаткових робочих місць, гармонії між людиною і природою, яка повинна орієнтуватися на міжнародні норми і стандарти, що розробляються Міжнародною організацією із стандартизації (ISO).

Широкий спектр різного роду видів діяльності і послуг у межах сільських територій, які уособлюють в собі мінідержавоутворення, орієнтують на нові можливості суспільного розвитку на селі. При цьому підкреслимо, що мінідержавоутворення нагадують собою мінідержави в рамках адміністративно-територіальних одиниць, функціонування яких забезпечується шляхом поєднання середньо- і довгострокових програм їх економічної

безпеки в усіх сферах економічної діяльності із збалансованим використанням податкових відносин між державою і міні державними утвореннями, бюджетної та грошово-кредитної політики, що виникає між фізичними і юридичними особами, місцевими і центральними бюджетами. Система управління і регулювання цими процесами, узаконюються законодавчими органами влади, які представляють політичну силу на відповідній території.

В таких мінідержавках, з певними умовностями, відбуваються процеси за аналогією процесів, що відбуваються в державі, здатних забезпечити задоволення всіх суспільно-необхідних благ людей території – національна та економічна безпека, правопорядок, екологія, наука і освіта, охорона здоров'я, фізкультура і спорт та ін.

В рамках кожної із мінідержав формуються необмежені можливості економічної діяльності всіх суб'єктів економіки, виходячи з наявності природних, трудових, фінансових та ін. ресурсів.

В сучасних реаліях України створення мережі таких мінідержав являє собою економічну модель стратегічного бачення і осмислення процесу розвитку країни і її регіонів. Це незаперечний факт економічного поступу, що обирає суспільство.

Дослідження процесу розвитку сільських територій, в тому числі сільськогосподарського землекористування, наштовхнуло на висновок, що Україна сьогодні перебуває у ролі рибки, яка поступово нагрівається в акваріумі до кипіння і вже не здатна вистрибнути, бо вона томлена гарячою водою.

Але якщо б її зразу пустити у гарячу воду – то вона б вистрибнула. Так і в нашому випадку, Україна сьогодні, при всіх її бажаннях, не здатна вийти з кризового стану без політичної волі влади на це та фінансових ресурсів. Відзначимо, що якщо у 2017 р. в Україну поступило 2 млрд дол. США інвестицій, то в 2018 році – у 5 разів менше. В даному контексті відзначимо, що великий ресурсний потенціал знаходиться на руках у людей – 26 млрд дол. США, що відповідає майже 730 млрд грн, які б при довірі до держави могли б інвестувати в реальний земельний бізнес, відродження села, право на гідне життя та ін.

Правильно кажуть, що економіка «така пані», якщо в неї не вкладеш, то і нічого не будеш мати.

Драйвером економічного розвитку сільських територій і сільськогосподарського землекористування, зокрема можуть бути колективні товариства (кооперативи), які використовуватимуть власні земельні паї на засадах спільної часткової власності на земельні ділянки тут мова йде про те, що тільки кооперативна форма господарювання, яка являє собою об'єднання земельних паїв територіальної громади для спільного крупнотоварного виробництва, фермерські господарства є кращою альтернативою організації виробництва і праці. Це наш український шлях розвитку країни та її економіки, особливо в умовах децентралізації влади і повноважень, завдяки чому буде забезпечено гідний рівень життя людей, високу гнучкість і швидку адаптацію до змін ринкової кон'юктури.

Стратегія розвитку сільських територій повинна ґрунтуватись не на передачі в оренду земельних паїв, тим більше їх продажі, оскільки це не гарантуватиме можливості безпечного і гідного життя для теперішніх і майбутніх поколінь. Приклад треба брати з Ізраїлю, Японії та інших розвинутих країн.

Підвалини економічної безпеки криються у тому, щоб кожний власник земельного паю сам працював на ньому на засадах спільної часткової власності. Приведемо приклад. Якщо орендар за один гектар орних земель в кінці маркетингового року зможе заплатити в середньому 800-1000 грн (допускаємо, що і більше), то на відновлення гумусного стану ґрунту, збереження його родючості, що лягає важким тягарем на власника паю, за нашими розрахунками, потрібно щорічно витратити щонайменше 2-3 тис. грн. за один гектар, тобто у 2-3 рази більше отриманої орендної плати. Ось така економіка, і цього заперечити не можна.

Але, виходячи із розміру земельного паю (паїв) та виходячи із кон'юктури ринку кожна українська сім'я при його площі 7-10 га, будучи залучена до процесу виробництва, може щороку отримувати в середньому 100-120 і більше тис. грн, не допускаючи зниження родючості ґрунту, шляхом вичавлювання

із нього всіх соків та розвитку інших деградаційних процесів. Ось де достаток! Ось де органічне поєднання економічної ефективності і соціальної справедливості.

Де ще можна заробити такі гроші? Головне, повірити у свої сили, побороти хворобу лінощів, не перекладати відповідальність за негаразди на селі на владу центральну і місцеву, а діяти... Гроші в руки самі не прийдуть, якщо їх не заробити чесною працею.

Щодо технічних можливостей для обробітку ґрунту, догляду за посівами і збирання врожаю, тут потрібно домовлятися з банківськими і небанківськими установами, виробниками технічних засобів, інвесторами внутрішніми і зовнішніми та ін. Сьогодні це не проблема, оскільки багато бізнесменів, готові вкласти незадіяні інвестиції, щоб бути належним до великого земельного бізнесу.

Саме такий принцип формування земельних і виробничих відносин визначає новий тип землекористування, який за своїм змістом і соціальною спрямованістю відповідає реальним потребам селян, а саме укріпленню соціальної сфери, стабілізації і поліпшенню екологічного стану ґрунтів, зростання вартості земельного капіталу, формування конкурентних переваг землекористування, впровадження технологічних інновацій, створення просторово-територіальних умов для підвищення продуктивності землі і праці, довгострокових цілей щодо його розвитку.

Враховуючи корупційну складову оренди земельних паїв, в тому числі терміном на 49 років, оренду земельних паїв без договорів оренди, їх антисоціальну природу, відсутність відповідальності орендарів за погіршення якісного етапу землі та сільськогосподарської продукції, територіальні громади повинні врегулювати питання договорів оренди земельних паїв, в тому числі із агрохолдингами, що не виправдали довіри у власників паїв на кращі умови проживання людей на селі. Показовим є те, що сучасна спрямованість діяльності агрохолдингів, система поглядів керівництва і їх світоглядні позиції для економіки аграрної сфери, що впливають із зруйнованої моралі і втрати соціальної відповідальності за стан землі, якості життя селян, не дають додаткових переваг у зростанні час-

тки доданої вартості у порівнянні з іншими організаційно-правовими формами господарювання, не забезпечують гармонійного розвитку таких галузей сільського господарства як рослинництва і тваринництва та дотримання сучасних ресурсозберігаючих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, в тому числі екологічно безпечної продукції. Агрохолдинги – це не тільки «смерть в муках» села, його людей, але й всієї аграрної сфери, економічного життя країни. Це є очевидний, аргументований факт. Наприклад, за словами Президента НААН України Гадзало Я. М. [1], агрохолдинги стали причиною того, що якщо у 1990 році поголів'я худоби у сільському господарстві складало 32,5 млн умовних голів, то у 2000 році – 14,4 млн, а у 2013 році – 11,9 млн голів; якщо у ґрунт 1990 році вносилося майже 700 млн т органічних добрив, то у 2013 році лише 9,6 млн т, тобто менше у 20 разів. Кількість працівників зайнятих у сільському господарстві за період 1990-2013 і наступні роки скоротилась у 8 разів. Станом на кінець 2016 року ці показники ще більше погіршилися.

Територіальні громади на власному гіркому досвіді переконалися, що для України агрохолдинги не є фактором для динамічного зростання аграрного сектора економіки, оскільки в них сформувалась чітка політика перекачування капіталу в інші сфери промислового та фінансового капіталу, якого дуже бракує аграрному сектору економіки. Значна частина грошей переводиться в офшорні зони. Вони не є локомотивом підвищення ефективності національної економіки, хоча поставили у залежність економічний поступ аграрного сектора під свої приватні інтереси, створили умови процвітання тіньової економіки, не стали достатнім мотиватором наповнення місцевих бюджетів, є джерелом власного самозбагачення і збагачення лобістів та інші негативи.

Аналіз множини розглянутих питань дозволяє зробити висновок, що агрохолдинги несуть в собі небезпеку «поставити на коліна» не тільки село, але й функціонування самої держави, її незалежності.

У вітчизняній економічній політиці запорукою успішного, соціально орієнтованого розвитку сільських територій є не агрохолдинги,

а сільськогосподарські кооперативи і фермерські господарства, на чолі яких повинна бути людина з широкою гамою їх ділових якостей: висока ерудиція і професійна компетентність, схильність до лідерства, здатність ефективно діяти в умовах економічного розвитку, комунікабельність, ініціативність, дисциплінованість та ін., які би могли зосередити свої сили, час, енергію та інтелектуальний потенціал на вирішення стратегічних та оперативних завдань розвитку ринкових відносин на селі, формування належної корпоративної культури, ефективного використання земельних, трудових, фінансових та інших ресурсів.

Філософія управління такими сільськогосподарськими кооперативами і фермерськи-

ми господарствами, як соціальною системою, полягає в тому, щоб створити атмосферу високої мотивації, ефективної діяльності всіх власників земельних паїв та корпоративної соціальної відповідальності. При цьому мають розглядатись питання використання не тільки земельних паїв, але і обов'язкового розвитку на їх основі тваринництва, переробки виробленої сільськогосподарської продукції (борошно, крупа, молоко, м'ясопродукти, тощо), кормовиробництва та цілої низки інших видів діяльності, яка притаманна сучасним сільським територіям і впливає з можливостей природних, фінансових, технічних, людських та інших ресурсів.

Список використаних джерел

1. Гадзало Я. Наукові основи розвитку аграрного підприємства та сільських територій за селозберігаючою моделлю: [наукова доповідь на загальних зборах НААН від 26.03.2015 року]. – Київ, ННЦ, «ІАЦ», 2015. – 40 с.
2. Національна доповідь щодо завершення земельної реформи НААН України. – Київ. – Аграрна наука, – 2015. – 48 с.
3. Новак А. Як підняти українську економіку. Трифункціональна Економічна Модель України. – Монографія. – Вид. п'яте, доповнене. – К.; ТОВ «Інпрес», 2015. – 432 с.

References

1. Hadzalo Y. Scientific fundamentals of development of agrarian enterprise and rural areas for a rural-preservation model: [scientific report at the general meeting of the NAAS from March 26, 2015]. – Kyiv, 2015. – 40 p.
2. National report on completion of land reform NAAS of Ukraine. – Kyiv. – Agrarian Science, 2015. – 48 p.
3. Novak A. How to raise the Ukrainian economy. Threefunctional Economic Model of Ukraine. – Monograph. – 5th ed., supplemented. – Kyiv, 2015. – 432 p.

Горлачук В. В. Реальный путь активизации развития сельских территорий и сельскохозяйственного землепользования

В статье рассматривается миф о земельной реформе в Украине. Обосновывается, что она стала главной причиной снижения жизненного уровня людей, уничтожения, когда-то мощного, агропромышленного комплекса и всей инфраструктуры в сельской местности (дороги, мелиоративные системы и др.).

Особое внимание уделено развитию коллективно-корпоративных сельскохозяйственных предприятий на основе общей частной собственности на землю, которые есть наиболее совершенной формой организации производства и труда.

Обращается внимание на большое преступление перекачивания денежных средств, полученных от хозяйственной деятельности на земле в офшорные зоны. Только безизбирательная криминальная ответственность за нарушение этого требования позволит это предотвратить. Это позволит наполнить украинский бюджет на огромные суммы денежных средств, в результате чего будут созданы условия для инвестиций их субъектам хозяйствования на земле под проценты на уровне европейских. Рассмотрено вопрос диверсификации хозяйственных производственных структур, которые определяют начало новой эры фундаментальных изменений на селе.

Ключевые слова: аграрное производство, сельскохозяйственное землепользование, аренда, рынок земель, мораторий, земельная рента.

Horlachuk V. The efficient way of the rural areas and agricultural tenure development intensification

In the article it is considered the myth of land reform in Ukraine. It is explained that the land reform was the main reason for the declining living standards, the destruction of powerful agro-industrial complex and the entire infrastructure in rural areas (roads, reclamation systems, etc.).

Particular attention is paid to the development of cooperative agricultural enterprises on the basis of private land ownership that is the perfect form of organization of production and labor.

It is turned attention to the crime of money transfer (that was received from economic activities) to offshore territories. Only indiscriminate criminal responsibility for violating this requirement will prevent

this. This will allow filling the Ukrainian budget, and as a result conditions for investments at European interest will be created. It is considered the problem of diversification of economic production structures that will determine the beginning of a new era of fundamental changes in the countryside.

The article draws attention to the fact that the cooperative organization of peasants is capable to ensure the fulfillment of primal problems and to achieve a high level of competition. It is noted that the best organizational form of agricultural production is the cooperative management.

Keywords: agricultural production, agricultural tenure, agricultural tenancy, market for land, moratorium, land rent, agricultural holding company.

Стаття надійшла до редколегії: 27.11.2018 р.

УДК 339.564

ДАР'Я МАРЧЕНКО

*магістр факультету міжнародних економічних відносин
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна
email: dariamarchenko21@gmail.com*

ТЕТЯНА ШТАЛЬ

*доктор економічних наук, професор
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ЕЛЕМЕНТУ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На основі узагальнення поглядів економістів систематизовано підходи до тлумачення експортного потенціалу, розглянуті підходи систематизовано за видами факторів, що впливають на експортний потенціал підприємства. Фактори, які впливають на експортний потенціал підприємства, аналізуються як зовнішні та внутрішні. Виходячи з розглянутих поглядів на дефініцію категорії «експортний потенціал», надано синтезовану схему підходів до тлумачення експортного потенціалу підприємства.

Ключові слова: експортний потенціал, експортна діяльність, фактори, вплив, стратегія, розвиток.

Постановка проблеми: В сучасних умовах посилюється конкуренція та розвивається міжнародна торгівля, що в свою чергу викликає збільшення імпорتنих та експортних потоків у світі. Розвиток експортної діяльності є актуальним явищем в Україні, а формування експортного потенціалу українських підприємств – одним із ключових факторів успішного розвитку національного експорту. Багатьом підприємствам стає все важче конкурувати за позиції на ринках збуту, а деякі завдяки сталим конкурентним перевагам розвиваються і генерують більший прибуток, ніж конкуренти. Коли мова йде про конкурентоздатність в експортній діяльності, варто зауважити, що важливу роль тут грає

формування експортного потенціалу підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі питаннями формування експортного потенціалу підприємства та вивчення його впливу на експортну діяльність займалися такі закордонні вчені, як Дж. Сондерс, Б. Берман, Ф. Котлер. Серед вітчизняних науковців, які вивчали та аналізували питання експортного потенціалу можна перерахувати таких економістів, як І. Піддубний, Л. Піддубна, К. Іванієнко, О. Тищенко, Є. Шелест.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз існуючих підходів до визначення та формування експортного потенціалу підприємства.